

Hans Croiset

Lucifer onder de Linden

Roman

Cossee
Amsterdam

Proloog

Ik ben nu zeven dagen oud en ik voel me erg goed, dank u, ik heb ertegenop gezien, dat zal ik eerlijk toegeven, tegen het geboren worden, maar het bleek allemaal erg mee te vallen. Mijn ouders zijn blij met mij, ze zijn lief en zorgzaam. Ik diende mij nogal onverwacht aan want ik arriveerde een maand te vroeg, ze waren er nog niet op voorbereid, maar nu ik er eenmaal ben is vooral mijn moeder opgelucht dat die geboorte, waar ze huizenhoog tegenop had gezien, achter de rug is. En ik, ik had geen betere beslissing kunnen nemen.

Het op de wereld komen vond ik een bijzondere ervaring, al die gezichten om me heen en dat geren en gevlieg, heel veel mensen over wie ik in het donker heb horen praten, maar van wie ik geen idee had hoe ze eruit zouden zien. Het meest nieuwsgierig was ik naar mijn moeder, maar ik kon haar niet ontdekken; op een bepaald moment lag ik wel in haar armen, tenminste, ik nam aan dat het haar armen waren, maar haar gezicht kreeg ik niet te zien. Acht maanden lang fantaseren hoe iemand eruitziet, en als je er eindelijk uit mag, kun je niet eens kijken of het beeld dat je gemaakt hebt een beetje met de nieuwe werkelijkheid overeenkomt. Of kwam het allemaal door mijn ongeduld, zouden die dertig dagen die ik nog opgesloten had moeten zitten een antwoord hebben gegeven op alle vragen waar ik in mijn eerste uren mee zat?

Wie ik wel meteen kon onderscheiden waren mijn twee grootmoeders, die allebei een beetje stonden te huilen. Verwarrend. Zijn ze niet blij dat ik er ben? Dan ga je toch niet huilen?

Ik kreeg de indruk dat iedereen had verwacht dat ik een meisje zou zijn omdat mijn grootmoeders allebei eerst een meisje ter wereld brachten. Niet dus. Ik blijf een jongen. Vonden ze ook prima, gelukkig maar.

Mijn vader was er niet bij, hij is toneelspeler, hij moest optreden, ergens ver weg. Hij werd door een van mijn grootmoeders telefonisch op de hoogte gebracht:

‘Het is just een klein Moritske.’

Tussen al die vrouwengezichten dook op een bepaald moment mijn grootvader op. Ik dacht eerst dat *hij* mijn vader was, mijn moeder hing aan hem alsof hij haar man was, maar ik hoorde algauw dat het een ander stemgeluid was dan waaraan ik gewend geraakt was toen ik nog in de buik van mijn moeder zat.

Na een uurtje vrolijkheid werd het wat rustiger, mijn moeder viel in slaap door al het gedoe om haar heen, en mij hadden ze een tijdje aan mijn twee grootmoeders toevertrouwd, de ene heet Rachel, de andere grootmoeder wordt Bomma genoemd. Allebei wiegden ze mij om de beurt in hun armen, en fluisterden allerlei vreemde woorden en klanken in mijn oren, de een in plat-Vlaams dat ik nauwelijks kon verstaan en de ander in een taal waar ik ook geen touw aan vast kon knopen, woordklanken die ik tot nu toe nog niet had gehoord. Omdat ze half gezongen, half gesproken werden, bleven ze als een dekentje om mijn hals en nek kronkelen... *Oen in sjoeb iz hejs...* Toen er iemand binnenkwam was het net alsof ze dat dekentje... *hejs, hejs...* verstopte, maar ze fluisterde dapper verder... *hejs, hejs...*

In de ziekenhuiskamer waar nog meer moeders lagen, werden verse slingers opgehangen boven ons bed. We lagen tussen vrouwen die nog door hun weeën moesten zien te komen, daar hing nog niets.

Na een tijdje vertrokken alle bezoekers, het werd donkerder, mijn moeder viel weer in slaap en ik ook, denk ik, want het was al een beetje licht toen mijn vader de ziekenzaal binnenrende. Hij was met de trein door de nacht mijn eerste buitenbuikse ochtend in gereden. Hij leek mij op het eerste gezicht een aardige man. Het viel me wel op dat hij zich eerst uitgebreid met mijn moeder bezighield, of *het wel goed met haar ging*, voor hij naar mij keek, of *ze goed had geslapen*, zonder aandacht aan mij te besteden, of *ze erg veel pijn had gehad*, zou ik haar dan pijn hebben gedaan? Het heeft allemaal wel lang geduurd en ik heb behoorlijk in de knel gezeten, maar dat mijn moeder daar pijn van had

kunnen hebben, was niet in mij opgekomen. Pas toen mijn vader tevreden was over haar geruststellende antwoorden, draaide hij zich naar mij toe, keek mij aan, heel ernstig, haalde mij uit de ziekenhuiswieg, legde mij heel voorzichtig in haar armen en keek toen heel aardig naar ons allebei. Hij was op een ernstige manier blij. Anders blij dan al die andere blijde mensen die tot nu toe zo blij naar mij gekeken hebben. Voordat mijn vader zo ernstig naar mij keek was het alsof de hele wereld uit blijijkers bestond.

Hij praatte tegen me alsof ik een leeftijdgenoot van hem was, en dat deed hij gelukkig niet met zo'n gespeelde kinderstem, daar had ik na een paar uur op de wereld al schoon genoeg van, en ook dat onbegrijpelijke kindertaaltje waarmee anderen mij op mijn en hun gemak stelden, liet hij achterwege. Hij beschreef me nauwkeurig waar ik mij bevond, hij legde mij uit wat *wolken* zijn, daar had ik wat aan, hij had tenminste door dat behalve het plafond, en die kleurenslingers, wolken de enige dingwezens waren die ik vanuit mijn wieg kon zien. Ik merkte ook dat mijn moeder het prettig vond dat mijn vader mij vasthield, het was me opgevallen dat ze dat zelfs haar eigen moeder nauwelijks toevertrouwde. Mijn ouders waren lief tegen elkaar en tegen mij, dat geeft vertrouwen, want in de acht maanden ervoor heb ik wel heel wat andere verhalen moeten aanhoren.

Niet lang daarna, een uurtje of wat, viel mij op dat er ook iets minder vrolijks in de lucht hing. Ik had kennelijk een paar dingen voor mijn ouders in de war gestuurd: mijn vader moet samen met mijn grootvader een tijd naar een stad in een ander land, om daar zijn stem op te laten nemen in een andere taal. En die stad, die ze Berlijn noemen, ligt meer dan duizend kilometers verderop en hij zou precies op tijd terug geweest zijn wanneer ik mij aan de geplande opkomst had gehouden. Mijn moeder had ook met mijn vader mee moeten gaan, zij is namelijk ook aan het toneel, en zij zou ook een stem inspreken, maar daar was nu natuurlijk geen sprake van, dat hebben ze direct al af moeten zeggen. Dus omdat ik het daarbinnen niet uithield, had ik onbedoeld mijn ouders, maar vooral mijn vader, opgezadeld met een schuldgevoel waar hij geen raad mee wist, hoe blij hij

ook voor mijn moeder was dat zij door mijn voortijdig verschijnen de geboorte nu al achter de rug had. Hij vond dat hij zijn vrouw die eerste weken niet alleen kon laten, maar het contract dat hem naar die stad dwingt, kon hij niet zomaar verbreken. Ik vond het heel vervelend voor ze, maar ik had nu eenmaal voor mezelf gekozen, daar kun je niet vroeg genoeg mee beginnen, met voor jezelf te kiezen, dus moesten ze het zelf oplossen, ze houden tenslotte heel veel van elkaar, dat heb ik mee kunnen voelen toen ik al die maanden in die donkere cel bij mijn moeder opgesloten zat.

Behalve dat ze veel van elkaar houden, hebben ze ook zorgen, mijn vader en moeder hebben geldzorgen, ze verdienen niet veel, en de vooruitzichten zijn niet bepaald rooskleurig. Ik hoorde voortdurend het woord *CRISIS* om me heen, vooral 'dat er maar geen einde komt aan de *CRISIS*', dat er 'al vijf jaar lang *CRISIS* heerst', raar woord *KRIEZIS*. Niet alleen in het land waar ik nu in de wieg lig, maar ook in de wereld eromheen. Daar hebben ze het vaak over, mijn moeder zegt dan om de haverklap dat ze er niet veel van begrijpt, en mijn vader komt iedere dag met nieuwe theorieën aandragen hoe het met de *WERELDCRISIS* verder moet, maar de *WERELDCRISIS* schijnt zich weinig van hem aan te trekken.

Mijn ouders waren nog geen twintig jaar oud toen ze elkaar leerden kennen en drie jaar later was ik er al! Ik hoor ze daar vaak over praten, over hun ontmoeting, over hun verliefd worden. Soms vind ik het knap génant allemaal, maar alles wat ik nu te weten kom zal me later een heleboel ellende besparen, daar ga ik maar van uit.

Ze zaten bij elkaar in de klas op de Toneelschool, ze hadden les van de vader van mijn moeder, dus van mijn grootvader, en toen ze afstudeerden zijn ze meteen gaan trouwen en nu zijn ze allebei verbonden aan een toneelgezelschap dat op het Leidscheplein in de Schouwburg speelt, dan moet je toch wel heel veel van elkaar houden.

Mijn moeder houdt op een andere manier van mijn vader dan hij van haar, dat heb ik nu al door, maar toch geven hun twee manieren van houden-van mij een vertrouwenwekkend gevoel.

Hoewel mijn moeder veel te verlegen was om open te staan voor het soort liefde dat mijn vader in grote stortbuien over haar liet neerdalen, wist ze in korte tijd door kleine stroomstootjes open te bloeien en bleek ze in staat een geluksgevoel uit te stralen waarmee ze de mensen om haar heen verbaasd liet staan. Die verandering in haar gevoelsleven viel haar zelf nauwelijks op, ze ervoer het als onderdeel van een natuurlijke staat, zoals een berkenboom gedachteloos accepteert dat hij blaadjes krijgt. Hoewel, wat weten we daarvan, misschien doet het een berkenboom ook wel heel erg veel pijn, dat blaadjes krijgen. Mijn moeder zou het maar raar vinden dat ik zo over de dingen denk, voor haar ligt alles simpel en eenvoudig, je moet er niet te veel woorden aan vuil maken, en in geen geval er andere mensen mee lastigvallen. Door die opstelling kwam geen mens iets te weten van haar onzekere innerlijk leven. Ik wel. Ik zit er immers al acht maanden middenin, stormen en golven woedden om mij heen, soms gaf mij dat een heerlijk gevoel en dan weer had ik grote moeite overeind te blijven en door te gaan met wat het belangrijkste voor mij was, groeien.

In de laatste weken voor ik eraankwam en mijn moeder vanwege haar omvangrijke buik nauwelijks meer op het toneel kon staan, vertrouwde ze mij in lange monologen haar onzekerheden toe. Wanneer ze alleen thuis was, of in haar eentje op straat wandelde, begon ze tegen me te praten, zij beschouwde mij als haar meest vertrouwde praatvriendje. Zelfs in de tram ging ze daarmee door, ook wanneer ze in de rij stond bij de bakker. Was mijn vader eventjes niet in de buurt, dan moest ze mij meteen vertellen wat haar nu weer was overkomen. Daardoor had ik al in tientallen varianten van haar gehoord dat ze bang was dat ze in alles tekortschoot, dat ze geen huishoudheldin was, dat ze dat ook nooit zou worden want ze brak iedere dag wel een glas of een bord. Maar wat haar het meest bleek dwars te zitten was haar onzekerheid over haar uiterlijk, waardoor ze zich niet kon voorstellen dat mijn vader, die volgens haar een erg knappe man is, iets in haar zag. In werkelijkheid ligt het andersom, mijn vader heeft een krachtige kop, maar is verder een doorsnee verschijning, niets bijzonders, terwijl mijn moeder een heel mooie

jonge vrouw is. Ze is zo mooi, zo intrigerend mooi, dat ze geregeld verzoeken krijgt om gefotografeerd te worden voor op de omslag van een tijdschrift, ze zou daar zelfs voor betaald worden, maar ze weigert al die verzoeken, ze durft niet te poseren, dan vindt ze zichzelf een aanstelster. Filmrollen spelen vindt ze heel gewoon, maar dan wel in films waar mijn vader ook in meedoet. Wanneer hij in de buurt is, durft ze wel. Omdat ze altijd iedereen ontloopt die maar enige interesse in haar toont, heeft ze nooit iemand de kans gegeven haar eens flink onder de complimenten te bedelven. Mijn vader is dat in die jaren die ze samen op school doorbrachten dus wel gelukt. Maar zelfs bij hem wist ze de eerste tijd niet hoe ze moest reageren op zijn affectie, ze was het niet gewend zich anders voor te doen dan ze zich vanbinnen voelde. Daarom kost het toneelspelen haar ook zoveel moeite: eer ze aan een rolfiguur toe is heeft ze al zoveel vechtpartijen met zichzelf moeten leveren dat ze zich niet aan een ander personage kan uitleveren. Maar dat maakt haar spel wel levensecht. Hoor ik om mij heen.

Eigenlijk had ze bij mijn grootvader willen blijven wonen, want die is volgens haar de enige die haar werkelijk begrijpt en haar accepteert om wie zij is. Haar moeder en haar zuster overheersen haar en nemen het haar kwalijk dat mijn grootvader het altijd voor haar opneemt. Het liefst was ze met mijn grootvader getrouwd, maar dat was een idiote gedachte, die ze diep vanbinnen wegstopte. Dat ze uiteindelijk boven hem kwam te wonen, op het Stadionplein met uitzicht op de Citroënvertegenwoordiging en het Olympisch Stadion, had haar een gelukkig gevoel gegeven, nu had ze hem bijna altijd bij de hand. Al die dingen vertrouwde ze mij toe, en ik nam mij voor alles te onthouden om er later als ik groot zou zijn met haar over te kunnen praten.

De laatste rol die ze speelde voor mijn eerste optreden was die van koorlid in een toneelstuk dat *Medea* heette, voor haar gevoel stond ze tot flauwvallens toe urenlang op het toneel om de klachten van de bedrogen en van wraak vervulde hoofdpersoon aan te horen, ze was doodsbang dat ze door gebrek aan concentratie verkeerde inzetten zou maken in de moeilijke koorpartijen. Ze moest ook zingen, niet die mooie inslaapmuziek die zij overdag

zachtjes voor mij zong, maar heel eentonige deuntjes waarop ze allerlei danspassen moest maken, precies in de maat met twaalf andere vrouwen. Dan schommelde ik heen en weer, en kon onmogelijk in slaap komen omdat ik door het toneelgeschreeuw om mij heen klaarwakker bleef. Hoe rustig ik me ook hield om haar niet meer af te leiden dan ze zichzelf al deed, het hielp niet, ze was alleen met mij bezig, ze maakte zich zorgen over hoe ik erbij lag, en ze was bang dat ik last had van het geschreeuw van de hoofdrolspeelster. Ze voelde dat goed aan, de stem was zo scherp dat ik om mijn prille oren te beschermen mijn eerste gymnastiekoefeningen aan haar te danken had: het was me na een paar voorstellingen gelukt met mijn handen mijn oren dicht te drukken! Omdat ik van zo dichtbij meemaakte dat dat toneelgedoe niets voor haar was, besloot ik toen al er zelf nooit iets mee te maken te willen krijgen.

Dat ik een jongen zou worden wist ze toen nog niet, ze hield met beide mogelijkheden rekening, ze had geen voorkeur, maar dat gaf mij al die maanden wel een vaag gevoel, ik werd een beetje *het* voor haar, *het* kind, *het* wurmpje. Wanneer ze had geweten dat er een zoon aankwam, had ze misschien meer op mij durven vertrouwen. Het zou haar steun hebben gegeven dat ik alles doorhad en mij vast had voorgenomen haar zoveel mogelijk bij te staan, maar ik beschikte nog niet over de middelen om haar dat te laten weten, ik kon haar alleen aanbieden me zo stil mogelijk te houden en daar zat juist het probleem: ik wilde eruit, de wereld in, alsjeblieft, zo snel mogelijk.

Op een avond, tijdens weer zo'n schreeuwerige toneelvoorstelling had ik er genoeg van, toen was het zover, het was heel egocentrisch van me, ik weet het. Eigenlijk was het de schuld van die hoofdrolspeelster, want het leek wel of ze die avond nog indringender piepte dan op de andere avonden, mijn handen waren niet sterk genoeg om haar gegil tegen te houden.

Het was het slechtste moment dat ik had kunnen uitkiezen, mijn moeder was net aan het rondhopsen met die andere vrouwen. Ze voelde gerommel in haar buik, nam geen risico en mummelde haar teksten maar zo'n beetje, dan wist ze zeker dat ze geen tekstfouten kon maken.

Dan zijn er nog de grillen van het lot
Dan rukt de dood maar al te vaak
De kinderen van de aarde weg
Is dit dan nu die veelgeprezen kinderzegen
Je smooit je eigen vlees in eigen bloed
Je zoons zijn door hun moeders hand gedood... * (Zie p. 271)

Ze viel flauw, haar collega's in het koor schoven zich voor haar zodat niemand in de zaal kon zien hoe ze werd weggedragen, ook de piepende hoofdrolspeelster had niets in de gaten, die piepte gewoon door.

Mijn moeder werd met een taxi naar het Wilhelminagasthuis gebracht dat niet ver van de Stadsschouwburg ligt. Daar kwam ik vierentwintig uur later ter wereld. Een maand te vroeg. Ik had dat zo gewild en zo gebeurde het.

Nu ik er eenmaal ben, merk ik dat we met zijn drieën een heel goed stel zijn, mijn ouders vormen tegenover mij een ijzersterke eenheid, mijn moeder geeft intuïtief mijn vader het gevoel dat ik net zo goed van hem afhankelijk ben als van haar, hij mag mij bij haar *aanleggen* wanneer ik wil drinken, dan speelt hij dat hij mijn moeder is, en mijn moeder kraait dan van plezier. Ze hebben mijn eerste dagen echt plezier met mij.

Des te ontregelender, denken ze, zal zijn aanstaande vertrek zijn, mijn moeder is nauwelijks hersteld van de zware bevalling, zij en ik hebben er met zijn tweetjes, hoorde ik mijn ene grootmoeder zeggen, vierentwintig uur over gedaan, dus ze is erg verzwakt. En zonder de hulp van mijn vader, die de boodschappen doet, de luiers wast en voor ons drieën kookt, is ze overgelaten aan de drukkende zorgen van mijn andere grootmoeder, Bomma. Want niet alleen mijn vader, maar ook die van haar moet in die ver weg gelegen stad aan die speelfilm meedoen, en hij zal er dus ook een tijd niet zijn. Zij moet het dus voorlopig zonder haar twee mannen doen. En ik ben bij lange na nog geen vervanging, dat besef ik ook wel. Maar door me heel rustig te houden, zo weinig mogelijk te huilen, en vooral door alleen in mijn luier te poepen, moet ik er toch aan hebben bijgedragen hen beiden de nodige rust en zekerheid te geven, rust en zekerheid als een soort toestemming:

‘– ga maar naar Berlijn, Ma en ik kunnen het best met ons tweetjes aan, en je komt toch weer gauw terug, ga nou maar –’

De korte tijd dat ik mijn vader en mijn moeder samen maakte, mijn eerste zeven dagen, waren heel bijzonder. Mijn vader was gelukkig, dat voelde ik, hij straalde het uit, zijn geluksgevoel. Hij had nog niet zo veel ervaring met geluk, het was een nieuw verschijnsel voor hem. Het voelde voor hem aan als een stroom waar hij zich door liet meevoeren, een nieuwe staat van zijn. Dat mijn moeder gelukkig was vond ik heel vanzelfsprekend, ze had mij gekregen, gezond van lijf en leden, mijn vader was heel lief en zorgzaam voor haar, haar moeder had ineens een ander soort liefde voor haar opgevat en voor haar vader bleef ze als altijd, ook nu ze moeder is geworden, zijn kleine meisje. Haar natuurlijke staat groeide en bloeide.

Bij mijn vader lag alles een beetje anders: hij had vroeger over geluk gelezen in boeken, en op de Toneelschool en bij het beroepstoneel in scènes gespeeld die over geluk gingen maar die altijd op ellende uitdraaiden. Geluk was iets wat gewone mensen niet overkwam, het was iets voor stomme sprookjes, geluk had niets met het leven te maken. Geluk kon niets anders zijn dan een sentimentele aangelegenheid. Zijn eerste schreden op het gelukspad zette hij pas na de ontmoeting met zijn eerste meisje, mijn moeder. En als iemand die nog nooit op het ijs had gestaan, probeerde hij zich krabbelend overeind te houden. Dat verliefdheid zich in houden-van kon omvormen, was een onverwachte ontdekking. Met haar samen verkende hij de nieuwe inzichten die het verschijnsel geluk hem konden bieden.

Maar nu ik mij bij hun twee-eenheid heb gevoegd, bleek ik voor hem een nieuwe trede op de gelukstrap. Misschien was door gebrek aan ervaring zijn huidige geluk wel te groot voor hem en kon hij het niet aan, kon hij niet verwerken dat hem dit kon overkomen. En dat het werd veroorzaakt door een zoon van hem is hem te veel! Er was geen bodem aanwezig om dat nieuwe geluk op te laten rusten. Ik hoorde hem daarover praten met mijn grootvader, toen ze met zijn tweetjes gisterenmiddag op mij moesten passen, omdat mijn moeder een paar uurtjes extra moest slapen. Die dingen besprak hij dus niet met mijn moeder, maar met mijn grootvader!

Zijn jeugd is bevolkt geweest door pleeggezinnen, door verschillende pleegmoeders, afgewisseld met periodes bij zijn eigen moeder. Voor haar bleek het opvoeden van vier kinderen lichamelijk te zwaar. Dan werden de kinderen een paar maanden bij hun vader ondergebracht, met wie de mijne een hechte band opbouwde, die niet verbroken werd wanneer hij als kind weer vertrekken moest naar een ander pleeggezin omdat zijn vader weer een nieuwe liefde binnen had gehaald.

Maar zijn vader overleed toen de mijne nauwelijks vijftien jaar oud was. Kort daarna was zijn oudste broer met een harde klap op het ijs terechtgekomen en op slag doodgebleven. Een jaar later hertrouwde mijn grootmoeder met een man die mijn vader verafschuwde, maar die hij wel moest gehoorzamen. En nu, nauwelijks vierentwintig, was hij eigen baas, had een vrouw en een kind, een slecht betaalde, maar vaste baan, hij woonde op een moderne huurflat, en de contouren van een gelukkig bestaan tekenden zich in heldere vooruitzichten af.

‘Wat zijt gij een gelukkig mens, jongske,’ hoorde ik mijn grootvader zeggen, met zo’ n lieve stem dat mijn wieg er een kleur van kreeg.

‘Maar Pa, ik moet naar Berlijn!’

Midden in de grote crisistijd ging mijn vader naar Berlijn om een nieuwe kinderwagen te kopen en als het even kon ook nog een elektrische stofzuiger. En om na te denken over het verschijnsel geluk. Uit de verte het woord leren spellen. Het leren koesteren.

Zo kan het gebeuren dat ik op de achtste dag van mijn wereldse bestaan, stevig ingepakt in de kinderwagen, waar mijn moeder en haar broers en zuster ook in hebben gelegen, samen met mijn ouders en grootouders op een perron sta van het grote station van Amsterdam. Mijn andere grootmoeder, Rachel, is ook gekomen om haar zoon gedag te zeggen. Voor haar ligt Berlijn zo ver weg dat ze zich erop voorbereidt dat ze hem nooit meer terug zal zien. Omdat haar hoofd en dat van mijn vader over mijn wagen heen gebogen staan, kan ik goed zien dat die twee erg op elkaar lijken en veel van elkaar houden, die andere moeder en die andere zoon.

Terwijl mijn vader afscheid neemt van mijn moeder, pakt mijn grootmoeder Rachel mij uit de kinderwagen en schuift mij onder haar dikke winterjas en fluistert onverstaanbare woordjes in mijn oor, klankwoordjes die ik mij nog herinner van mijn eerste dag, woorden die weer even warm aanvoelen als het dekentje waarin ik gewikkeld lig, *brent a fajerl oen in sjtoeb iz hejs*.

Een neef van mijn vader staat ook op het perron, hij heeft filmstroken bij zich, opgerold in grote speelgoeddozen van blik. Hij reist met mijn vader en grootvader mee om in die andere stad hun stemmen te helpen opnemen. Jammer dat ik niet mee mag in die trein!

‘Kijk Ari,’ hoor ik mijn vader zeggen, ‘daar ligt het jongetje, moet je goed kijken en eerlijk zeggen op wie jij vindt dat hij lijkt.’

‘Ik durf het bijna niet te zeggen – op je oudste broer lijkt hij.’

Hij kijkt heel ernstig, mijn vader bijt eventjes op zijn lip, en een van mijn grootmoeders huilt vanbinnen.

‘Ja, ja, zie je wel Jannetje, Ari zegt het ook,’ zegt mijn vader die zijn ene arm om de schouder van zijn moeder heeft geslagen en met zijn andere arm de mijne over haar hoofd aait.

‘– we zagen het meteen en hebben hem naar hem vernoemd. Eerst dacht ik dat ik dan altijd aan mijn broer zou moeten denken en dat ik daar het jongetje op zou aankijken, maar dat blijkt gelukkig niet zo te zijn, het maakt me zelfs vrolijk als ik zijn naam noem, het is zelfs net alsof mijn broer weer leeft, gek hè.’

En voorovergebogen over de kinderwagen heet Ari mij liefdevol welkom in ‘de boze buitenwereld’. Dat zei hij werkelijk, boze buitenwereld. Hij buigt zich nog iets dieper over de wieg, en terwijl het zwart wordt voor mijn ogen fluistert hij:

‘Tegen de tijd dat je vader je wil leren schaatsen, moet je mij maar waarschuwen, dan zal ik extra op je passen, afgesproken?’